

Anbefalinger

4. Tilgjengelighet

4.2. Kognitiv tilgjengelighet

Kognitiv tilgjengelighet betyr at miljøet gjør det mulig for elever med ulike kognitive evner å forstå, engasjere seg i og dra nytte av undervisningsmateriell og -aktiviteter. Dette handler om å bruke **tydelige instruksjoner, visuelle hjelpemidler, lettlest språk, fleksible undervisningsmetoder og støttende teknologi** for å sikre at alle elever kan delta og lykkes med læringen.

Det pedagogiske innholdet kan gjøres tilgjengelig for elever med lese- og skrivevansker (spesielt vansker med leseforståelse), med intellektuelle funksjonshemminger og med et annet morsmål enn det som brukes i klassen, gjennom bruk av **lettelest språk** – eller gjennom piktogrammer for elever med alvorlige kommunikasjonsvansker.

Slike metoder bidrar til å bygge bro over kommunikasjonskløfter og fremme inkludering i utdanningen.

4.2.1. Lettlest språk

Lettlest språk er en måte å skrive og snakke på som er ment å gjøre informasjonen tydelig og lettforståelig. Lettlest språk går ut på å bruke **korte setninger, et enkelt ordforråd og en klar struktur**, ofte **støttet av visuelle hjelpemidler**, for å sikre at innholdet er tilgjengelig for et bredt publikum.

Se for eksempel Konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (FN, 2006) på lettlest språk: [LENKE](#)

Skriv om undervisningsmaterialet ditt til lettlest språk ved hjelp av de følgende anbefalingene.

Anbefalinger

ORDFORRÅD	ANBEFALING	EKSEMPEL
ENKELT OG KONSEKVENT ORDFORRÅD	Bruk vanlige og enkle ord. Vær konsekvent i å bruke det samme ordet for å vise til det samme objektet gjennom hele teksten.	
FORKORTELSER	Unngå forkortelser. Hvis det er nødvendig å bruke forkortelser, skal de forklares.	
FORKLAR VANSKELIGE ORD	Unngå å bruke for mange abstrakte, tekniske eller komplekse begreper. Hvis de er nødvendige, må du gi en forklaring.	
ORDLISTE	Lag en ordliste. Bruk ordforklaringer i nærheten av det vanskelige ordet eller uttrykket.	
	Lag en ordbok for lange tekster. Understrek ordboksoppføringer i teksten. Forklar alltid hvordan man bruker ordboken.	

SYNTAKS OG GRAMMATIKK	ANBEFALING	EKSEMPEL
SETNINGER	Lag setninger som er korte og har en enkel grammatikk og syntaks, avhengig av språket. Forsøk å bare ha én idé per setning og linje. Ikke skriv mer enn to ideer per setning.	På tysk og engelsk bruker du rekkefølgen subjekt + verb + objekt.
AVSNITT	Bruk avsnitt for å dele opp setninger eller fraser som inneholder ulike ideer.	

Anbefalinger

SYNTAKS OG GRAMMATIKK	ANBEFALING	EKSEMPEL
	Ikke del opp avsnitt. Hvis avsnittet ikke får plass på hele siden, kan du begynne det på neste side.	
AKTIV VERBFORM	Bruk den aktive verbformen.	
POSITIVE SETNINGER	Bruk positive setninger. Unntak: når en nektende setning er klarere og mer direkte, for eksempel i enkle forbud som «ingen adgang».	
VERB	Bruk enkle verbtider der det passer. Bruk nåtid så langt det er mulig.	
PRONOMEN	Unngå å bytte ut navn med pronomen. Unntak: når det er lett å identifisere referansen (for eksempel: Elisa leker med ballen. Hun har lyst til å bli fotballspiller).	
TALL	Skriv tall med sifre. Tall med mange sifre skriver du i ord. Bruk kvalitative sammenligninger, eller erstatt dem med begreper som «flere», «tusen» eller «millioner» der det er mulig.	

Anbefalinger

DESIGN	ANBEFALING	EKSEMPEL
BAKGRUNN	Ikke bruk en bakgrunn som gjør det vanskelig å lese teksten. Bruk en flat farge med god kontrast til teksten.	
FARGER	Unngå å bruke mange forskjellige farger. Bruk farger sparsomt, og unngå å bruke en farge som eneste kjennetegn. Sørg for tilstrekkelig kontrast (bruk en kontrastkalkulator). Unngå kontraster mellom rødt og grønt.	
SKRIFTTYPE	Sans-serif-skrifter som Arial, Calibri, Cambria, OpenDyslexic eller Verdana er generelt lettere å lese på grunn av de rene linjene og mangelen på distraherende dekorasjon. I tillegg er de lisensfrie skrifttyper. Bruk en skriftstørrelse på mellom 12 og 16 punkter. Standardstørrelsen er 14, men den optimale størrelsen kan variere avhengig av skrifttypen.	
SKRIFTSTIL	Unngå å bruke kursiv, understrekninger, skygger, konturer og preging. Bruk bare fet skrift for å framheve viktige ord eller ord som forklares i ordforklaring eller ordlisten.	

Anbefalinger

DESIGN	ANBEFALING	EKSEMPEL
	På språk som skiller mellom store og små bokstaver, bør du ikke skrive alt med store bokstaver. Begrens bruk av store bokstaver til begynnelsen av et avsnitt eller en tittel, etter punktum og i egennavn.	
JUSTERING	Bruk venstrejustering for språk med latinsk alfabet og blokkjustering for språk med logografisk skrift.	
BINDESTREK	Ikke del opp ord; skriv alltid hele ordet på én linje. Unngå bindestrek på slutten av en linje.	Slik: «Dette er et eksempel på et helt ord på en linje.»
LINJEAVSTAND	Bruk en minste linjeavstand på 1,5, og tilpass den til skriftstørrelsen og hvor teksten vises.	
NUMMERERING AV SIDER	Nummerer sidene i teksten med en større skrifttype enn i resten av teksten.	
STRUKTUR	Gjør innholdsstrukturen visuelt tydelig, f.eks. ved å bruke overskrifter eller hierarkiske nivåer, avsnitt og mellomrom, og bruk kulepunkter.	
OVERSKRIFTER	Bruk minst én overskrift per side. Ikke bruk flere enn tre overskriftsnivåer.	

Anbefalinger

PARATEKSTLIGE ELEMENTER	ANBEFALING	EKSEMPEL
<p>BILDER</p>	<p>Bruk bilder (fotografier, tegninger, illustrasjoner) bare hvis de bidrar til eller utfyller forståelsen av teksten.</p> <hr/> <p>Bilder bør plasseres i nærheten av teksten. Prøv å plassere dem på et sted der de ikke påvirker lesbarheten. Plasser dem i margen eller øverst i tekstblokken.</p> <hr/> <p>Det samme konseptet bør alltid vises med det samme bildet.</p> <hr/> <p>Bruk høyoppløselige fargebilder når det er mulig.</p> <hr/> <p>Legg inn en alternativ tekst for bilder i digitalt innhold.</p>	<p>Her finner du instruksjoner for å legge til en alternativ tekst: LENKE</p>